

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף ל עמוד א

הכי גרסינן דא"ל דזבנה מינך. וזו היא גרסתו של רבינו הגדול ז"ל. ואי אמר ליה קמאי דידי זבנה מינך מהימן כי ההוא דדר בקשתא בעיליתא (מ"א ב'), וכן פירש הרב רבי שמואל ז"ל. ופ"ל ולא קא מודית לי הודאה גמורה היה מודה לו שהוא עצמו יודע שהיא של אבותיו, אבל מאי דאמר ליה ההוא גברא דדידיה היא לאו הודאה היא, דאע"ג דהודאת בעל דין כמאה עדים הכא לא, דהא איהו אמר דזבנה מינך והפה שאסר הוא הפה שהתיר, אלא כיון דקא מודה האי דאיהו גופיה ידע דאבהתיה היא ואיהו מיניה לא זבנה הוה ליה ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי, וכן נראה מדברי רבינו הגדול ז"ל שהוא מפרשה בשהלה מודה לו שהוא עצמו יודע שהיא למערער זה, אבל משום הודאתו של ההוא גברא דאמר ליה דזבנה מיניה לא דלאו הודאה היא, ולית בה ספיקא. ואע"פ שהרב רבי אברהם בר דוד ז"ל מפרש דהכא במאי עסקינן דאיהו לא ידע כלל אלא מפיו של זה המוכר, ולא אמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר אלא בדבר שהאוסרו אוסרו מידיעתו ומתירו מידיעתו, אבל הכא זה שמע מפי המוכר כי של זה היתה מתחלה ובאמת היה ראוי להאמינו דהודאת בעל דין כמאה עדים, וכי הדר אמר אנא זבנתה מיניה זה הדבר אצלו בספק ואין לו להאמינו על זכותו, א"כ הוה ליה גבך ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי. ואין הדברים הללו אצלי אלא דברי הבאי, שזה נאמן הוא לומר כך וכך אמר לי פלוני מגו דאי בעי אמר לאו דידך הוא, ואותו פלוני נאמן היה לומר מפלוני לקחתיה בדין מגו, שאלו בב"ד אמר כן היו מאמינים אותו עכשיו שאמר לו למה לא יהא נאמן.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף טו עמוד ב

ומודה רבי יהושע, באומר לחבירו שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו - שהוא נאמן,

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף טז עמוד א

מי סברת ר' יהושע אהאי פירקין קאי? אמגו קאי, ואפירקין קמא קאי. אהיאי? אילימא אהא: היתה מעוברת, ואמרו לה מה טיבו של עובר זה? מאיש פלוני וכהן הוא, ר"ג ור"א אומרים: נאמנת, רבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חייין, התם מאי מגו איכא? הרי כריסה בין שיניה! אלא אהא: ראוה מדברת עם אחד, ואמרו לה מה טיבו של איש זה? איש פלוני וכהן הוא, ר"ג ור"א אומרים: נאמנת, רבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חייין, התם מאי מגו איכא? הניחא לזעירי, דאמר: מאי מדברת? נסתרה, מגו דאי בעיא אמרה לא נבעלתי וקאמרה נבעלתי - מהימנא; אלא לרב אסי, דאמר: מאי מדברת? נבעלת, מאי מגו איכא? ואלא אהא: היא אומרת מוכת עץ אני, והוא אומר לא כי, אלא דרוסת איש את, ר"ג ור"א אומרים: נאמנת, ורבי יהושע אומר: לא מפיה אנו חייין, התם מאי מגו איכא? בשלמא לרבי אלעזר, דאמר: במנה ולא כלום, מגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתיך ואית לה מאתים, וקאמרה מעיקרא דלית לה אלא מנה - מהימנא; אלא לר' יוחנן, דאמר: במאתים ומנה, מאי מגו איכא? אלא אהא: הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו, והוא אומר לא כי, אלא עד שלא אירסתיה, ר"ג ור"א אומרים: נאמנת, ור' יהושע אומר: לא מפיה אנו חייין, דמגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתיך דלא קא פסלה נפשה מכהונה, וקאמרה נאנסתי דקא פסלה נפשה מכהונה, משום הכי קאמר ר"ג דמהימנא; וקאמר רבי יהושע לר"ג: בהאי מגו דהכא מודינא לך, בההוא מגו דהתם פליגנא עילווך. מכדי האי מגו והאי מגו, מאי שנא האי מגו מהאי מגו? הכא אין שור שחוט לפניך, התם הרי שור שחוט לפניך.

רש"י מסכת כתובות דף טז עמוד א

אמגו קאי - אפלוגתא דאיכא למימר בה מגו בפ' קמא קאי וקאמר אע"ג דפליגנא במגו דהתם במגו דהכא מודינא כדלקמן.

אהיאי - איכא מגו.

הרי כריסה בין שיניה - ואינה יכולה לומר לא נבעלתי.

וקאמרה נבעלתי - ולכשר נבעלתי מהימנא.
בשלמא לר' אלעזר דאמר - בפרק קמא טענתייהו במנה ולא כלום מוכת עץ שלא הכיר בה אינה יכולה לתובעו אלא מנה והוא אומר דרוסת איש את ואין לך כלום איכא מגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני תחתך. משארסתני - אירע לי ונסתחפה שדהו ואית לי מאתים.
וקאמרה - מוכת עץ אני מעיקרא ולא תבעה אלא מנה מהימנא.
אלא לר' יוחנן - דאמר טענתייהו במאתי ומנה שהיא תובעתו מאתים ליכא מידי בין תחתיו למעיקרא מאי מגו איכא.
הכא - גבי שדה אין שור שחוט לפניך שיעלה על לב בעליו לתבוע מי שחטו כלומר אם שתק זה לא היו לו עוררים הלכך אי לאו דדבר פשוט הוא שלקחה הימנו לא היה אומר לו של אביך היתה הלכך אמרי' מגו אבל גבי לא מצא לה בתולים שור שחוט לפניך בתולים שלא מצא לה הם הסיתוהו לבא לב"ד ואע"פ שיש לה להשיב טענה טובה מזו לא אמרינן מגו דדלמא לא אסקה אדעתה א"נ איערומי קא מערמא.

תוספות מסכת כתובות דף טז עמוד א

התם שור שחוט לפניך - פירש בקונטרס שהוא טוען עד שלא אירסתך נאנסת והכא אין שור שחוט לפניך דאין הלה תובעו ור"י מפרש דהכא נמי איירי בהלה תובעו כדפי' וה"פ התם שור שחוט לפניך דהרי אין לה בתולים ואינה יכולה לומר בתולה אני כמו בשור שחוט שאין יכול לומר חי הוא ולהכי בין אומרת משארסתני נאנסתי בין אומרת מוכת עץ אני תחתך לא מהימנא הכא אין שור שחוט לפניך ונאמן במגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם.

חידושי הרמב"ן מסכת כתובות דף טז עמוד א

ומפסקינן התם אין שור שחוט לפניך כלומר גבי מוכת עץ אין כאן מגו ברור שהרי לגבי האי טענה דקיימי עלה דהיינו כתובה לא מהימנא למימר מוכת עץ אני תחתך, אע"ג דמהימנא לגבי מילי אחרוני כגון להכשירה לכהונה אם נתארמלה, וכיון שאינו לפנינו כלומר שעל כתובה זו אינה נאמנת בשום טענה דמצי למימר לאו מגו מקרי, אבל הכא הרי שור שחוט לפניך דכי היכי דטעין השתא דהאי שדה של אבותיך היה הכי נמי הוה מצי למימר לא היה של אבותיך אלא של אבותי, הלכך כי היכי דבההיא טענה הוה מהימן השתא נמי מהימן, ופי' שור שחוט למשל בעלמא שכיון שהוא שחוט לפניך ע"כ אתה מאמין למי שאומר לך שהוא שחוט הכא נמי אית ליה טענה דע"כ מהימנין ליה בדין זה שלפנינו מה שאין כן התם שאין לה טענה על הכתובה שלפנינו שתהא נאמנת עליה, כנ"ל לפרש שמועה זו.
ואיכא דמפרשי שור שחוט לפניך, גבי אשה שאמרה מוכת עץ אני אין השור שחוט לפניך הלכך בחזקת איסור עומד על שיודע לך במה נשחט, אבל הכא בשדה הרי שור שחוט לפניך ובחזקתו הוא עומד עד שיצא ממנה כשור שנשחט שבחזקת היתר עומד עד שיודע לך במה נטרף, כך שמעתי, ואין הדעת נוחה הימנו דהא לא פי' טעמא מאי, ועוד דודאי אין לשון שור שחוט אלא דרך משל כמו שאמרו הרי השור שחוט לפניך והרי מקוה חסר לפניך וכיוצא בזה.
ותמהני שלא מצאתי בתלמוד מגו אלא כעין מגו דרבי יהושע אבל כעין מגו שאין שור שחוט לפניך לא, וקשיא דהא קיי"ל כר"ג ומשום מגו כדאמרינן לעיל בפ"ק דאי לאו משום מגו הוה ליה מנה לי בידך והלה אומר איני יודע, וליכא למימר דכי קי"ל כר"ג לאו משום מגו אלא ההוא טעמא דאוקמה אחזקה, דההוא טעמא ליתיה אלא אמשארסתני נאנסתי וכן פרש"י ז"ל אבל בין מוכת עץ לדרוסת איש ליכא חזקה, ואיכא למימר במגו כר' יהושע קיי"ל דלא אמרינן מגו אלא בשור שחוט אבל קיי"ל כר"ג באומרת משארסתני נאנסתי שנאמנת משום חזקה דגופה וכיון שנאמנת לומר משארסתני נאנסתי וליטול מאתים נאמנת לומר מוכת עץ אני, ואפשר שאף במוכת עץ איכא חזקה דגופה דחזקתן שלא יהיו דרוסות איש בלא בעל, וכן במקצת הנוסחאות ובהלכות רבינו הגדול ז"ל דלא גרסי התם אלא ע"כ לא אמר ר"ג התם אלא דאמרינן אוקי איתתא אחזקה, וכן כתב הנגיד ז"ל ובנוסחי לא משכחת בהו דאמרי' מגו ע"כ.

ורש"י ז"ל כתב התם גבי שדה אין שור שחוט לפניך שיעלה על לב בעליו לתבוע מי שחטו כלומר אם שתק זה לא היו עוררים עליו הלכך אי לאו דדבר פשוט הוא שלקחה ממנו לא היה אומר לו של אביך היתה הלכך אמרינן בה מגו, אבל גבי לא מצא לה בתולים שור שחוט לפניך בתולים שלא מצא לה הם הסיתוהו לבא לב"ד, ואע"פ שיש לה להשיב טענה טובה מזו לא אמרינן בה מגו דדילמא לא אסקה אדעתה אי נמי אערומי מערמא, משמע מדברי הרב ז"ל דמתני' בדלא טעין של אבותי היתה אלא במסיח לפי תומו, וכן כתב לקמן גבי הא דאקשינן וליתני רבי יהושע שדה זו שלך היתה וכו' כיון דטעמא משום דאין שור שחוט לפניך שלא היה אדם תובעו מה לי הוא מה לי אבוה, וכן גבי הא דאמרינן לקמן אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי' משיב אבדה הוי כתב הרב ז"ל דאי רבנן אפ"ל הוא תובעו נמי וזה מודה במקצת משיב אבדה הוא כדתנן בשבועות ומאי אשמעינן רבי יהושע באין שור שחוט ואפ"ל שור שחוט נמי נאמן, אלו דברי הרב ז"ל, וטובא איכא למתמה עלי' ז"ל א"כ לא שבקת חיי לכל בריה דאי אתי חד ואמר מאי בעית בהאי ארעא דשל אבותי הות ואיהו אמר ליה אין אלא שלקחתיה מהם לדברי רש"י ז"ל מצרכת ליה להביא עדי חזקה ואי לית ליה לא מהימן, והא ודאי פשיטא מילתא דלא צריך חזקה אלא היכא דאית ליה סהדי להאיך דשל אבותיו הות אבל היכא דלית ליה לא דהא אי בעי אמר לא היו דברים מעולם וכדקתני סיפא אם יש עדים שהיא של אביו הא ליכא עדים מהימן, וכן בדין מטלטלין טלית זו שלי אתה מכרתו לי נאמן ואין זה צריך לפנים שאפילו תינוקות של בית רבן אומרים כן, וכולהו מגו דאמרינן בכליה תלמודא הכי איתנהו בשאחר טוענו ואפ"ה מהימן, ודוק ותשכח, וכ"ת משום דלא קי"ל כרבי יהושע הא ודאי קי"ל כותיה ור"ג לא קא פליג אמגו דידיה, ואת"ל פליג כר' יהושע קי"ל בהא, ומפני כך אני תמה על דברי רש"י ז"ל ואיני מבינם, אלא שיש לדחוק ולפרש פירוש לפירוש לאו למימרא שאם הלה טוענו שאינו נאמן דודאי כל היכא דאמרינן מגו הכי הוא אלא הכי קאמרינן במשנתנו אין שור שחוט כלומר ליכא ריעותא גביה שיעלה על לב התובע לתבוע הילכך אפ"ל תבע לית לן בה, אבל גבי אשה שלא מצא לה בתולים איכא ריעותא גבה שהרי אין לה בתולים ולפיכך תובעה וכיון דאיכא ריעותא גבה לא מהימנינן לה במגו, והא דכתב הרב ז"ל לקמן דאי רבנן אפילו הוא תובעו נמי הכי קאמר אפ"ל תובעו דבעלמא איכא חיוב שבועה כגון לדידיה דלא מצי מעיז ואמאי תנא ליה גבי אבוה במילתא דאפילו לדידיה נמי ליכא חיוב לעולם דאין שור שחוט לפניך, ליתנייה גבי אבוה במילתא דאפשר דתהוי בה שור שחוט לפניך כגון שאינו משיב אבדה, ועדיין אין דעתי נוחה מזה.

תוספות מסכת כתובות דף טו עמוד ב

ומודה רבי יהושע באומר שדה כו' דנאמן - מתוך פירוש הקונט' משמע דדוקא כשאין הלה תובעו ונאמן במגו דאי בעי שתיק אבל אם תובעו אינו נאמן ואינו נראה דהא קתני סיפא ואם יש עדים כו' משמע דדוקא אם יש עדים שהיתה של אביו אינו נאמן אבל אם אין עדים אע"ג דהלה תובעו נאמן מגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם מדלא נקט אם תובעו אינו נאמן ובגמרא נמי פריך וליתני שדה זו שלך היתה משמע דבהלה תובעו איירי ולכך משיב ודאי שלך היתה ולקחתיה ממך אבל אם לא תובעו אין שייך לומר שלך היתה כי מסתמא הוא יודע בעצמו דבר זה.